

5e JAARGANG
NUMMER 10
OKTOBER 1969

DAAD EN GEDACHTE

**orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd**

BIJ ELKE BIJZONDERE HANDELING GAAT
HET DENKEN AAN HET DOEN VOORAF.
BIJ HET HANDELEN VAN KLASSEN OF
MASSA'S BLIJKT DE BETEKENIS VAN
HET HANDELEN PAS ACHTERAF. HIER
GAAT DE DAAD VOORAF AAN HET BE-
GRIP, AAN DE GEDACHTE.

DAAD EN GEDACHTE

Orgaan gewijd aan de problemen
van de zelfstandige arbeidersstrijd

GEEN VASTE ABONNEMENTSPRIJS

De uitgave zal worden bekostigd uit VRIJWILLIGE bijdragen

Red. en adm.: Corn. Outshoornstraat 1', Amsterdam - W

Postgiro 307695

" W I L D E " S T A K I N G E N I N W E S T - D U I T S L A N D

HOEVEEL KEREN heeft men in de afgelopen jaren de vraag gesteld, waarom er in de Westduitse Bondsrepubliek praktisch geen sprake was van "wilde" stakingen? We hebben de tel niet bijgehouden. We weten alleen, dat we iedere keer opnieuw ten antwoord hebben gegeven, dat daar bijzondere historische- en sociale oorzaken voor aanwezig moesten zijn; dat er om die aan te wijzen een grotere detailkennis was vereist dan wij bezaten; maar dat "wilde" stakingen zó duidelijk voortspruiten uit de modern-kapitalistische verhoudingen in het algemeen, dat er onverbiddeijk een moment moest komen, dat ook West-Duitsland ze zou beleven. De vraag zal wel niet vaak meer opduiken. In de achter ons liggende septembermaand is een "wilde" stakingsgolf over West-Duitsland gespoeld, die als een springvloed is komen opzetten. Tegen de niemand en niets ontziende kracht ervan bleken de veilige dijken van het zogenaamde Duitse "Wirtschaftswunder" niet bestand. Het even rotsvaste als kinderlijke geloof, dat de "verstandige Duitse arbeiders" hun belangen liever door het machtige algemene Duitse vakverbond zouden laten behartigen dan zich aan het "strovuur" van "onberaden eigen acties" te warmen, bleek op alles te berusten, behalve op vaste grond. Wat een "strovuur" genoemd werd bewees in de praktijk 'n fel laaiende gloed te zijn, die in minder dan geen tijd alles verteerde, wat er maar te verteren viel: de weerstandskracht van het Duitse ondernemersverbond, het prestige van de vakverenigingsbureaucratie, het sprookjeskleed, waarin men de zogenaamde mede-zeggenschap verpakt had en de naieve zorgeloosheid, waarmee de aandeelhouders van mijnen en staalfabrieken hun dividenden opstrekten.

In de eerste weken van september volgden de gebeurtenissen in West-Duitsland elkaar met dezelfde snelheid op als in Frankrijk geschiedde in de meimaand van 1968. Men behoeft om dat in te zien alleen maar kennis te nemen van de uitstekende reportages, die het weekblad "Der Spiegel" daaraan in zijn nummer van 15 september heeft gewijd. Wij geloven onze lezers geen grotere dienst te kunnen bewijzen, dan het desbetreffende stuk hier in zijn geheel over te nemen, aangevuld met enkele notities aan de hand van 'n tweede artikel in hetzelfde weekblad, enkele uittreksels uit de berichtgeving van "Die Welt" en een paar (heel korte) commentaren onzerzijds.

Allereerst dan de volledige tekst van het stuk in "Der Spiegel", dat, na een inleidende beschouwing in datzelfde blad, voornamelijk daardoor uitmunt dat het in hoofdzaak feiten geeft.

Arbeidersstrijd:

" W I L D E W E E K "

"Duitsland is te rijk, zijn industrie is te machtig", schreef de Gaullisti-

sche krant 'France-Soir' nog enkele maanden geleden, "omdat de Duitsers geduldig wachten tot hun werkgever hen een kleine loonsverhoging toestaat. En ze staken nooit."

Verleden week (de eerste septemberweek - red. D. & G.) was Duitsland nog altijd rijk, maar de industrie niet meer zo machtig. Want de arbeiders namen niet meer genoegen met een laag loon. Ze staakten, zoals nog niet in de bondsrepubliek gestaakt werd.

"Door het hoogovenvuur is de gloed over het land verspreid", stelde Herbert Zigan, de hoogste leider van het werkgeversverbond in Düsseldorf vast. Tussen Förde en Saar, Donau, Rijn en Weser sloeg de stakingsvonk over.

Kolonnes stakers formeerden zich vorige week dinsdag (2 september - red. D. & G.) in Dortmund bij Hoesch A.G. (Spandoek: "Hoesch - een naam in staal, maar lage lonen"), toen sloeg de wilde staking over naar de fabrieken van Mannesmann Rheiinstaal en de Neunkircher Eisenwerke. Tegen het weekeinde volgden de werknemers van de Klöckner-Werke in Bremen en Osnabrück. Nog meer stakers sloten zich aan: de metaalbewerkers van de staalindustrie van de Oberpfalz, de kompels van de Saarmijnen, een deel van de mijnwerkers van de Ruhr en het personeel van de Kielse Howaldtswerke.

In meer dan 40 bedrijven legden meer dan 78.000 staalarbeiders en kompels spontaan, zonder referendum en toestemming van de vakbondsbesturen, enkele uren of dagen het hele raderwerk stil. Binnen een week staakten in de bondsrepubliek tweemaal zo veel arbeiders als in het hele jaar 1968. In de metaalindustrie, waar het zwaartepunt van de staking lag, waren vorig jaar slechts enkele dagen door stakingen verloren gegaan.

Ritmische spreekkoren: "Uitbuiters, uitbuiters" en "Duitse arbeiders ontwaakt" drongen van straten en pleinen door in de verzorgde directieverdiepingen der industriële kreten als: "We laten ons niet door jullie verkopen" verschrikten de zo lang gekoesterde vakbondsleiders uit hun behaaglijke routine.

Otto Brenners I.G. Metall, al meer dan twintig jaar de krachtigste werknemersorganisatie, heeft verleden week haar grootste slag gekregen. Tienduizenden georganiseerde metaalbewerkers, vormers en gieters, verdedigden hun belangen zonder de Frankfortse centrale in te schakelen. Hoewel in deze branche meer dan negentig procent van de werknemers georganiseerd is, handelden de arbeiders opzettelijk tegen de regel om pas na een geheime stemming in het bedrijf en na toestemming van het vakbondsbestuur met de strijd te beginnen. Ze deden daarmee afstand van ondersteuning uit de stakingskassen.

Hun activiteit is zeker lonend geweest. Op eigen kracht veroverden ze binnen enkele dagen loonsverhogingen van elf procent met terugwerkende kracht tot 1 september. Dat is meer dan de I.G. Metall nog onlangs voor de werknemers van de metaalindustrie in lange c.a.o.-onderhandelingen kon bereiken, en meer dan bij de besprekingen in de staalindustrie zonder wilde stakingen was te verwachten.

De verzuchtingen over de vierde stand waren in de hoofdsteden van de industrie even groot als in Bonn en niet alleen bondskanselier Kiesinger zocht de aanstichters buiten de arbeidersklasse, voornamelijk in Oost-Berlijn. Maar noch de D.K.P., noch de Apo 1), die met leuzen over de klassenstrijd probeerden mee te doen, konden zich als de aanstichters van de staking laten gelden. De wilde stakers van West-Duitsland bloven zelfs op de heetste momenten trouw aan het systeem: ze verbrandden rode vlaggen, grepen Apo-jongeren de microfoons uit handen en joegen tv-ploegen uit de DDR weg 2).

Het voor ijzer en staal verantwoordelijke bestuurslid van de I.G. Metall, Willi Michels, vernam steeds van de wilde stakingen over de telefoon. Bondspresident Gustav Heinemann was juist bij Michels op bezoek, toen het bericht binnenkwam, dat bij Klöckner in Bremen werd gestaakt. Michels verontschuldigde zich bij zijn gast: "Gustav, wees niet boos, ik moet naar Bremen."

Daar waren de 6.000 arbeiders van de Klöckner-Hoogovens in verzet gekomen.

Ze vroegen eerst 50 pfennig, later 72 pfennig loontoeslag. Arbeidersdirecteur 3) en vriend van Brenner, Friedrich Düszmann werd door het personeel en de ondernemingsraad aangevallen. Een karton bij de fabriekspoort verkondigde: "Wij strijden hier voor hoger loon, stuur Düszmann met pensioen!"

Stakingsposten blokkeerden de fabrieksingangen en zelfs directieleden moesten, om te passeren, zich onderwerpen aan een omslachtige legitimatieprocedure. Bijna een week lang zetelden de Klöckner-directeuren in het Bremense Parkhotel.

Toen Michels met zijn IG-Metall-vertegenwoordigers toesnelde werd hij door de stakers ontvangen met 't verwijt: "Jullie hebben drie jaar lang geslapen, nu willen jullie voor ons de show stelen."

Overal waar gestaakt werd hoorden de vakbondsfunctionarissen plotseling ongewone klanken. Voor het DGB-gebouw in Saarbrücken riepen 4000 jonge arbeiders in koor: "Slaapkop! Slaapkop!"

Max Schneider, voorzitter van de ondernemingsraad van de Saarmijn Camphausen en lid van de directie, werd door de kompels voor "arbeidersverrader" en "bons" uitgescholden. Schneider was vertwijfeld: "Om mijn image op te vijzelen had ik iemand moeten afmaken of wat anders moeten doen." 4).

In Dortmund probeerde IG-Bergbau-districtsleider Neumann voor het gebouw van de DGB (het Duitse vakverbond - red. D. & G.) drie uur lang de kompels van de mijn Minister Stein weer aan het werk te krijgen. De 3000 brulden telkens weer: "Weg met Neumann, weg met Neumann". Tenslotte pakte de functionaris zijn megafoon en verdween.

Inplaats van de officiële werknemersvertegenwoordigers kozen de stakers hun eigen woordvoerders uit hun midden en stuurden ze naar de directie-etages. Zo verscheen voor de directeur-generaal van de Saarmijnen, dr. Hubertus Rolshoven, plotseling de 42-jarige elektrisch-hakker Artur Mayfarth als afgevaardigde van de 20.000 kompels van de Saar. Hém hadden de demonstranten gekozen, die 's morgens voor het gebouw van het hoofdbestuur bij het station van Saarbrücken waren samengetrokken.

Rolshoven probeerde Mayfarth en zijn aanhang te intimideren met het argument "De mensen moeten het werk hervatten, anders verliezen we langzamerhand onze vrienden in de bondsrepubliek. Denkt u aan het krachtige middel dat Bonn heeft, namelijk de herstructuering van het Saargebied. Dat is nu in gevaar."

Maar de man in de blauwe overall voelde zich duizendvoudig gesterkt: "Ik en alleen ik heb 't vertrouwen van de mensen beneden en ik wil hun kunnen meedelen: jullie hebben een zichtbare loonsverhoging gekregen."

Evenzo vormden de kompels van de Dortmundse mijnen een stakingscomité van 18 personen. Als woordvoerder kozen zij de bankwerker Fred Olschewski, 40, die vanaf een Volkswagenbusje tot de stakers sprak.

Van het begin af was de positie van de wilde stakingsleiders beter dan die van de officiële functionarissen, waarvan de handen gebonden waren door overeenkomsten op lange termijn. Districtsleider Erwin Essl van de I.G. Metall Beieren bezwoor bijvoorbeeld de arbeiders van de Maximilians-Hoogoven in Sulzbach-Rosenberg: "We zijn aan onze c.a.o. gebonden, we moeten de vrede bewaren."

De Beierse staalsmelters van Friedrich Flick kozen 15 mannen als leiders. Directielid professor Knüppel antwoordde de delegatie, dat zulke loononderhandelingen niet mogelijk waren, omdat zijn drie collega's directeuren op reis waren. Daarop legde het personeel het werk neer en kort daarop was de directie weer vol-tallig ter plaatse in hotel Continental in München.

Algemeen hadden de stakers in het noorden, zuiden en westen het gevoel door hun vakbond verlaten, door Bonn vergeten en door de ondernemers bedrogen te zijn. Te laat hebben Otto Brenners vertrouwenslieden in de bedrijven 't onbehagen waargenomen; alarmeringen van enkele arbeidersdirecteuren werden niet serieus genomen.

Het onbehagen groeide, toen voor iedere metaalbewerker zichtbaar werd, dat

de zaken weer op rolletjes liepen. Nooit tevoren, ook niet tijdens de Koreaanse oorlog, hebben Duitslands staalconcerns meer geproduceerd en beter verdiend dan nu. Hun winsten stijgen al maanden sneller dan de omzet. En de productie van gewalst staal zal in 1969 tot een nieuwe recordhoogte van 46 miljoen ton stijgen, bijna vier miljoen meer dan in 1968.

Sinds het voorjaar hoeven de vier kantoren van de Westduitse staalindustrie hun producten niet meer te verkopen; zij verdelen het staal in contingenten. Zelfs chronisch verlies gevende ondernemingen als de genationaliseerde Salzgitter A.G. melden successen bij de afzet.

Voor betonstaal, waaraan behoefte is als in tijden van de zwarte markt, kunnen de handelaren bijvoorbeeld prijsverhogingen tot 100 procent vragen. Voor de officiële "staatsprijs" van 450 mark is geen ton te krijgen, de bouwfirma's moeten 900 mark neertellen.

Nog drie jaar terug, in de herfst van 1966, stonden aan de Ruhr walsinrichtingen stil, van de 145 hoogovens waren minder dan 100 in bedrijf en iedere maand zetten de staalbazen ongeveer 1000 arbeiders op straat. De Duitse metaalbranche verkeerde in een crisis, omdat alle industriële landen ter wereld meer staal vervaardigden dan gebruikt werd. Goedkoop buitenlands staal drukte de Duitse markt en dreef de ondernemers tot zo'n ruïneuze prijzenoorlog, dat de minister van economische zaken Schiller na zijn ambtsaanvaarding de industrie aan de Ruhr en in Neder-Saksen moest toestaan om kartels met eenheidsprijzen op te richten.

IG-Metaal-chef Otto Brenner had voor 1966 afgezien van iedere looneis voor zijn staalarbeiders en hoopte tenminste nog de arbeidsplaatsen veilig te stellen. Maar de economische crisis onder Erhard vergrootte de staalslakte nog meer: tot 1967 moesten ongeveer 35.000 arbeiders en beambten uit de getroffen branche naar nieuwe banen zoeken.

Nog in mei 1968, toen weer c.a.o.-onderhandelingen voor de metaalindustrie gevoerd werden, zat de schrik er bij de vakbondsleiders in. Hoewel het einde van de recessie in zicht was en de conjunctuur-injecties van Schiller begonnen te werken, ondertekenden de IG-Metall-functionarissen een 18 maanden lopende c.a.o. die de arbeiders slechts vijf procent meer loon voor de tweede helft van 1968 en twee procent vanaf 1 maart 1969 garandeerde.

Door de extreem lange looptijd van de overeenkomst van 18 maanden manoeuvreerden Otto Brenners onderhandelaars zichzelf in de dwangpositie, dat zij tot 30 november van dit jaar de vrede moesten bewaren. Dat wil zeggen, ze mochten tot het einde van de c.a.o. geen nieuwe looneisen aan de werkgevers stellen of met strijd dreigen.

Machteloos moesten de arbeidersvertegenwoordigers daarom vanaf januari van dit jaar toezien, hoe de staalproducenten zich klaarmaakten om de vruchten van de nieuwe hausse te plukken: de directeur-generaal van Hoesch, dr. Friedrich Harder beloofde zijn aandeelhouders een dividend-verhoging van acht tot tien procent; Thyssen-chef Han-Gunther Sohl stelde zowaar twaalf procent plus drie procent bonus in het vooruitzicht.

Alle staalconcerns plannen bovendien met de miljarden uit hun volle kassa's enorme investeringen. De Duisburger Klöckner-Werke A.G. wil 500 miljoen mark in nieuwe vestigingen steken; Hoesch in Dortmund zelfs 1,5 miljard mark.

De nieuwe Ruhr-gigant Mannesmann-Thyssen maakt zich gereed voor het grootste exportcontract naar het Oostblok uit de Duitse economische geschiedenis: de levering van aardgasbuizen aan de Sovjetunie ter waarde van 1,5 miljard mark.

De gigantische staalconjunctuur heeft zelfs de al jaren noodlijdende steenkoolmijnbouw weer tot een winstgevende industrie gemaakt. De hoogovens verbranden zoveel cokes, dat de huidige productie van de cokesovens al lang niet meer genoeg is en de afvalbergen zijn weggehaald. In 1967 stapelde zich op de mijnterreinen 5,5 miljoen onverkoopbare cokes op; nu hebben de mijnen 60.000 ton in voorraad, nog geen dagproductie.

Ook de steenkoolbergen worden iedere maand vlakker. Tot eind 1966 moest 20 miljoen ton steenkool op afvalhopen gekiept worden; momenteel liggen nog maar acht miljoen ton bij de mijnen. Geen mijn beweert nog, dat ze haar producten met verlies verkopen moet.

Aan hun eigenaren zonden de concerns opgewekte berichten rond. In brieven aan de aandeelhouders prezen ze buitensporig de gunstige orderpositie evenals de vette winsten. Beteuterd lazen de door hun vredesplicht gehandicapte vakbondsfunctionarissen en de ondernemingsraden in de bedrijven mee.

Jarenlang verzuim van de onderhandelingspartners en oude wantoestanden in het bedrijf zorgden er in vele bedrijven voor, dat de stakingsvonk snel oversloeg en de "bosbrand" ("Die Welt") zich uitbreidde.

Bij het Hoesch-concern was het in drie jaar niet gelukt één loonsysteem in te voeren in de drie hoogovenbedrijven. Ook Klöckner betaalt zijn arbeiders in Bremen en Osnabrück voor dezelfde arbeid ongelijke lonen. In Kiel ontbrandde de staking door het loonverschil tussen werf arbeiders van de Howaldtswerke aan de Förde en hun collega's aan de Elbe. De Hamburgse scheepsbouwers van Howaldt krijgen voor hetzelfde werk 38 pfennig meer.

Verleden week dinsdag gingen daarom van de 7246 Howaldt-arbeiders 2000 in staking. Provinciaal SPD-voorzitter Steffen: "Door de staking wordt de publieke opinie bewust gemaakt van een toestand, die op zijn zachtst gezegd als zwijnerij betiteld kan worden" (Maar waar de SPD zich nooit wat aan gelegen liet liggen! - red. D. & G.).

Woensdag waren er bijna 7000 stakers en op het werfterrein Dietrichsdorf in Kiel werd geen hand uitgestoken, toen voor uitgenodigde eregasten een 108 meter lang vrachtschip voor de Stockholmse rederij Bergnings og Dykeri van stapel moest lopen. Howaldt-arbeiders hadden het doopkansel met loon-slogans besmeurd. Pas in de avond kon een groep ingenieurs en afdelingschefs het schip te water laten.

Howaldt-directeur dr. Henke beklagde zich, dat de ondernemingsraad openlijk door de arbeiders overdonderd werd. Inderdaad hadden zowel de ondernemingsraad als de IG-Metall jarenlang voor het verschil van 38 pfennig slechts "gewaar-schuwd". In een resolutie van de werf arbeiders stond dan ook uitdrukkelijk: "De staking richt zich in de eerste plaats tegen de houding van onze ondernemingsraad, die zich tot nu toe niet genoeg heeft bekommerd om het loonverschil".

Aan de Saar voelden de mijnwerkers zich onderbetaald vergeleken met de kompels aan de Ruhr. Uit traditie gelden aan de Saar de c.a.o.-lonen als maximumloon. Daarentegen worden aan de Ruhr-mijnwerkers boven het c.a.o.-loon een reeks van toeslagen betaald. Resultaat: 'n hakker aan de Saar verdient per werktijd gemiddeld 29,60 Mark, zijn collega aan de Ruhr daarentegen 43,61 Mark.

Voor de mijn Camphausen ging verleden week maandag het loonstrookje van een Ruhr-hakker rond, waarop een maandloon van 1300 mark stond genoteerd. Voor de mijn besloten de kompels: "Wij willen hetzelfde loon als de Ruhr-mijnwerker anders dalen we niet af."

De wilde staking was snel lonend. Bij de hoogovenwerkers van Hoesch was de stemming de voorlaatste woensdag bijna zo goed als "in de grootse dagen van Borussia Dortmund" (voetbalclub, die grote successen behaalde in de Europa-cup - red. D. & G.) ("Süddeutsche Zeitung"). Triomfantelijk las de voorzitter van de ondernemingsraad Albert Pfeiffer de stakers voor het hoofdkantoor van Hoesch het overwinningsbericht voor: 30 pfennig meer uurloon vanaf 1 september, geen doorberekening bij de c.a.o.-onderhandelingen en volledige betaling van de stakingsuren. De arbeiders zongen: "So ein Tag, so wunderschön wie heute" en trokken weer naar de ovens.

Bij Mannesmann en Rheinstahl begon het raderwerk weer te lopen, nadat de directie voor september een 50 Mark voorschot op de toekomstige onderhandelingsresultaten en 30 pfennig meer uurloon had toegekend.

Ook de mijnondernemingen aan de Saar haastten zich de eisen van de kompels

in te willigen. In het vervolg verdient iedere mijnwerker per maand gemiddeld 75 Mark meer. Bovendien ontvangen alle kompels een eenmalige uitkering van 310 Mark waarmee het loonverschil, dat op 1 september tussen Saar- en Ruhrmijnbouw bestond, overbrugd moest worden.

Aan de Ruhr sleepte mijnwerkersleider Walter Arendt in een vervroegd c.a.o.-gesprek er 3.50 Mark toeslag per koppel per werktijd uit. Verder is er voor alle mijnwerkers jaarlijks een premie van 312 Mark voor bedrijfstrouw, die belastingvrij voor de vermogensaanwas gebruikt wordt. De kortste vakantie wordt in 1970 tot 20 dagen verlengd, de werkkleding op bedrijfskosten gewassen. Het gemiddelde loon van een geschoolde hakker overdag stijgt van 944 tot 1019 Mark.

Arendt: "Het was de snelste onderhandeling, die er ooit in de mijnbouw is geweest. Het is betreurenswaardig, dat er alleen dan zo snel wordt gereageerd als er ruiten sneuvelen en tomaten rondvliegen." De loonronde kost de mijnen jaarlijks 525 miljoen Mark.

Na de wilde week gaven enkele ondernemers uit voorzorg vrijwillig een loon-toeslag. VW-directeur-generaal Kurt Lotz deelde een dezer dagen de ondernemingsraad mee, dat hij de afloop van de c.a.o. op 31 december niet wil afwachten, maar nu al de lonen wil verhogen. De Bauerische Motorenwerke verleende haar arbeiders een toeslag van 40 pfennig per uur.

Verleden week vrijdag (5 september - red. D. & G.), in de vroege morgen kort na vijven, kwamen ook het Werkgeversverbond voor de IJzer- en Staalindustrie en de IG Metall in een ijlings bijeengeroepen overleg over de c.a.o. tot overeenstemming over een voortijdige verhoging van de lonen met elf procent, met terugwerkende kracht vanaf 1 september. Na de nu voorgenomen c.a.o.-verhoging krijgen de metaal- en staalarbeiders een bruto-maandsalaris van gemiddeld 1137 Mark (tot dusver 1025 Mark).

De ondernemersbonden verklaarden, dat de onofficiële staking de onzin van de medezeggenschap van de vakbonden duidelijk had gemaakt. Want juist in de ondernemingen, waarin vakbondsleden paritair deel uitmaakten van de raad van commissarissen en waarbij een arbeiders-directeur verantwoordelijk was voor de personeelszaken, was de wilde staking ontvlamd. Het feit bewijst echter eerder, dat de paritaire medezeggenschap aan de vakbonden niet dát machtsmonopolie geeft, dat de werkgevers altijd als schrikbeeld afschilderen 5).

Tegen het weekeinde kwam het loonsysteem in de bondsrepubliek verder in beweging. De vakbonden Druck und Papier, spoorwegen, leer, post, openbare diensten, transport, verkeer en handel, alsmede banken en verzekeringen stelden voor in totaal 2,3 miljoen werknemers voortijdig eisen betreffende hogere lonen en salarissen.

In Bonn bekeken de minister van economische zaken, Karl Schiller en zijn parlementaire staatssecretaris Klaus Dieter Arndt de economische gevolgen van de stakingen. Arndt meent, dat de arbeidersstrijd het startschot is voor de "aanpassingsinflatie". De lonen zouden de ondernemers als "alibi voor hogere prijzen" dienen. Schiller is ervan overtuigd, dat de stakingen niet zouden zijn opgevlamd, indien de kanselier en de CDU/CSU hem niet de mogelijkheid hadden ontnomen de conjunctuur op tijd af te remmen door een revaluatie van de Mark.

De minister heeft een map aangelegd, waarin hij afschriften van brieven van machinefabrieken, gieterijen, gietstaalfabrieken en andere metaal- en staalondernemingen verzamelt. Daarin zouden de firma's hun klanten per 1 oktober van dit jaar prijsverhogingen hebben aangekondigd van soms "acht, negen en tien procent" (aldus Schiller). Per 1 januari 1970 zou nogmaals drie, vier of vijf procent betaald moeten worden.

Als de verkiezingen voorbij zijn, zouden de ondernemers de tot dusver "georganiseerd teruggehouden inflatie" de vrije loop laten. Schiller: "Dan gaan ze (de ondernemers - red. D. & G.) er pas goed op los en nemen wat de Mark waard is."

Vorige week al kondigde Heinz P. Kemper, voorzitter van de raad van commis-

sarissen van de nieuwe Ruhrkole-Einheitsgesellschaft, de minister aan, dat het concern de kolenprijzen per 1 oktober met tien procent gaat verhogen.

- 1) Apo = Aussen Parlamentarische Opposition, d.w.z. buitenparlementaire oppositie
- 2) De redactie van "Der Spiegel" begrijpt er niets van hoe weinig symbolen nog te betekenen hebben. Hij begrijpt evenmin, dat er in de D.D.R. of in Rusland in wezen hetzelfde systeem bestaat als in West-Duitsland. Hij begrijpt tenslotte ook niet, dat het er weinig op aan komt wat de arbeiders denken of geloven of aan welke symbolen ze al dan niet hechten, maar op wat ze doen. Op hetzelfde moment, dat de arbeiders met een "wilde" staking hun lot in eigen handen nemen, tasten ze in wezen het bestaande systeem aan. Waarvan is de rode vlag het symbool? In het oosten van het staatskapitalisme; in het westen van een beweging, die allesbehalve zelfstandigheid van de arbeidersklasse wenste en die er op uit was in het westen het staatskapitalisme te vestigen. En om nog een voorbeeld te geven hoe dwaas het is om aan het al dan niet verbranden van rode vlaggen (politieke) betekenis te verlenen: rood is altijd de kleur geweest van de S.P.D. Gelooft "Der Spiegel" in alle ernst, dat deze, samen met de CDU aan het roer van de staat staande partij tegen "het systeem" is?
- 3) De "arbeidersdirecteur" is in West Duitsland een directielid, dat kandidaat wordt gesteld door de vakbond en door vertrouwenslieden van die bond gekozen wordt. Meestal beheert zo'n "arbeidersdirecteur" de personeelszaken. Het is een figuur, die in 't Westduitse systeem van medezeggenschap past en die hier in Holland als een "revolutionaire nieuwigheid" beschouwd wordt. Hoe weinig dat wáár is kan men uit het vervolg van dit artikel leren.
- 4) Een dergelijke uitspraak van werkgevers-president Fritz Berg veroorzaakte op een gegeven moment een groot schandaal in West-Duitsland. Het geval droeg zich als volgt toe: de "Frankfurter Allgemeine Zeitung" meldde op een gegeven moment, dat Hoesch-arbeiders de villa van directeur Harder hadden aangevallen. Mevrouw Harder zou zich met een geweer hebben verdedigd. Axel Springers "Bild-Zeitung" nam het bericht klakkeloos over, maar 't bleek volkomen uit de lucht te zijn gegrepen. Dat nu betreurde Fritz Berg ten zeerste. Tijdens een ontvangst van de Industriekreditbank in Düsseldorf verklaarde hij: "Ze had toch rustig moeten schieten. Als men er één zou doddschieten zou er tenminste weer rust heersen."
- 5) Het schrikbeeld wordt uiteraard opgehangen door de konservatieve ondernemers. Progressieve, dat wil zeggen moderne ondernemers daarentegen, die wat verder kijken dan hun neus lang is, halen de "medezeggenschap" juichend in als een zoethoudertje voor hun personeel. (Alle noten van ons - red. D. & G.)

+ +
+

A A N V U L L I N G E N E N C O M M E N T A A R

HET ARTIKEL in "Der Spiegel", dat wij hierboven in zijn geheel en woordelijk hebben weergegeven, bevat een uitstekend overzicht van wat er in de week van de "wilde" stakingen in West-Duitsland is geschied en het geeft ook een aantal achtergronden. Maar het is niet volledig. Het zwijgt bijvoorbeeld over het feit, dat het ook tot bedrijfsbezetting is gekomen en het vermeldt geenszins alle categorieën arbeiders, die bij de beweging waren betrokken.

Bij Hoesch bijvoorbeeld, waar de actie der arbeiders bijzonder fel is geweest, zijn, tijdens onderhandelingen tussen directie en ondernemingsraad, honderden ar-

beiders het administratiegebouw binnengedrongen om er het trappenhuis en de gangen te bezetten. Zij zijn pas weer weg gegaan nadat hun eisen waren ingewilligd. Het in Dortmund gevormde stakingscomité organiseerde ook optochten. Tijdens de bezetting van het kantoorgebouw voerden de arbeiders ook poppen mee, die de directieleden voorstelden en die herhaaldelijk aan meegevoerde galgen werden opgehangen. Heftige demonstraties tegen de vakbeweging werden er in diverse plaatsen in het Saargebied gehouden.

Er zijn ook "wilde" stakingen geweest toen in dezelfde "wilde" week de minister van binnenlandse zaken aanvankelijk weigerde te praten over de lonen van de lagere "ambtenaren", dat wil zeggen de eisen van het lagere overheidspersoneel. Buschauffeurs, straatvegers en vuilnislieden legden de arbeid neer, hielden demonstraties of staken in bijeenkomsten de hoofden bij elkaar. Het gevolg was, dat de minister al héél gauw op zijn aanvankelijke weigering terugkwam. Onrust was er ook onder de textielarbeiders, die in actie kwamen, nadat de beweging van de mijnwerkers en staalarbeiders al weer over haar hoogtepunt heen was. Toen "Der Spiegel" in zijn nummer van 15 september schreef, dat de arbeiders in West-Duitsland gestaakt hadden "zoals zij nog niet eerder hadden gestaakt", toen was de redactie van dat blad nog niet eens bekend hoe omvangrijk de beweging van dat ogenblik wel was.

Wat opviel was de vastberadenheid die de stakers over het algemeen bezielden. Een krant als "Die Welt" schreef op 13 september, dat de directie van de Howaldtwerke in Kiel een einde zocht te maken aan de actie, door aan de arbeiders een uurloonverhoging van 7 pfennig toe te staan inplaats van de geëiste 38 pfennig, die het loonverschil met Hamburg zouden hebben overbrugd. Ter plaatse verschenen vertegenwoordigers van de vakbonden en mengden zich tussen de stakers met het advies, dat aanbod te accepteren. Maar het door de werf arbeiders gekozen stakingscomité hield het been stijf. Het liet in alle haast gestencilde pamfletten onder de stakers uitdelen, waarin het aanbod van de werf een "lachertje" werd genoemd, waarop het stakingscomité in geen geval zou ingaan. Volgens het verslag in "Die Welt" namen de stakers tegenover de vakbondsmensen, die hen na het directieaanbod tot werkhervatting zochten te bewegen, een uiterst vijandige houding aan. In het bewuste artikel in "Die Welt" wordt ook uit het manifest van het stakingscomité geciteerd. Voor zover uit die citaten valt op te merken heeft dat comité een uiterst zelfbewuste houding aangenomen.

Overziet men de gebeurtenissen van de eerste twee septemberweken in de West-Duitse Bondsrepubliek, dan kan worden geconstateerd, dat hier niet slechts sprake is geweest van de grootste stakingsbeweging sinds het einde van de tweede wereldoorlog, maar óók van de grootste stakingsbeweging uit héél de geschiedenis van de Duitse arbeidersklasse, met uitzondering van de stakingsbeweging dan in Oost-Duitsland in juni 1953 en de stakingsbeweging, die volgde op de Kapp-putsch in maart 1920. Wat verder in het oog springt is, dat deze op twee na omvangrijkste en belangrijkste actie der Duitse arbeiders geheel spontaan is uitgebroken.

Natuurlijk heeft het aan beschuldigingen niet ontbroken. Net precies als in Engeland, waar enkele jaren geleden de inmiddels uit het Britse kabinet verdwenen minister van arbeid Ray Gunter de bewering uitte, dat achter de "wilde" stakingen een gehele complot van de bolsjewieken of andere politieke groepen zat, zo is in West-Duitsland beweerd, dat de stakers optraden volgens een van tevoren gereedgemaakt stakingsplan van de K.P.D. Van de bewering wordt door het weekblad "Der Spiegel" melding gemaakt in een ander aan de gebeurtenissen gewijd stuk dan dat, wat wij hierboven in het Nederlands hebben gepubliceerd. De bewering is terstond weerlegd. Niet slechts door de feiten, zoals "Der Spiegel" ze heeft gebracht, maar ook bijvoorbeeld door Willi Michels, lid van het verbondsbestuur van de Industrie Gewerkschaft Metall (het vakverbond voor de metaalindustrie) die in een interview met "Der Spiegel" nadrukkelijk verklaarde, dat van een actie van de KPD achter de schermen geen sprake was geweest. Michels betoogde met klem, dat

de arbeid door de stakers volkomen spontaan was neergelegd, dat er geen enkel complot achter zat en dat de vakbeweging er volkomen door werd verrast.

Wat in West-Duitsland geschied is noemt "Der Spiegel" in een hoofdartikel "het onbegrijpelijke". Wat was er dan zo "onbegrijpelijk"? Dit, antwoordt het blad, dat "Duitse arbeiders staakten zonder toestemming van hun bonden". Tot dusver geloofde iedereen - aldus "Der Spiegel" - dat "wilde" stakingen een soort van Engelse ziekte waren, waarvoor de Duitse economie immuun was. Staken, geloofden anderen, dat was iets, wat latijnse of gallische volken deden. Nu hebben Duitse arbeiders óók gestaakt en dat nog wel op het tijdstip van grote welvaart op het hoogtepunt van een conjunctuur.

"Der Spiegel" maakt daar zowaar zijn lezers attent op een bijzonderheid, die het verschijnsel voor de verraste burgerman natuurlijk nog veel onbegrijpelijker maakt heeft. Staken, op een moment, dat het de industrie fantastisch goed gaat en ook de arbeidersklasse "welvaart" geniet. Is dat geen malligheid? Het enig juiste antwoord op de laatste vraag is in West-Duitsland zowaar door een liberaal gegeven. De heer Scheel, lid van het bestuur en vooraanstaand politicus van de liberale Freidemokratische Partei verklaarde: "De stakers eisen met recht hun aandeel van de sterk gestegen winsten." Daarmee werd inderdaad de spijker op de kop geslagen en daarmee werd een uitspraak gedaan, die het sprookje, dat strijd van de arbeiders slechts dáár mogelijk is, waar zij ten prooi vallen aan pauperisme, duidelijk naar het rijk der fabeltjes verwees. Hoe is het mogelijk, is men geneigd te vragen, dat een liberaal opeens van een zó helder inzicht in de bewegredenen der arbeiders blijk geeft? Het kan worden verklaard uit de omstandigheid, dat alles zich afspeelde aan de vooravond der Bondsdagverkiezingen en de heer Scheel de gebeurtenissen aangreep om heftige kritiek op de aan het bewind zijnde klik te uiten.

+ +
+

E E N B E L A N G W E K K E N D I N T E R V I E W

HET WEST-DUITSE weekblad "Der Spiegel" heeft aan de "wilde" stakingsgolf niet slechts een hoofdartikelletje plus de uitvoerige, door ons vertaalde reportage gewijd, het blad deed méér. Eén van de Spiegel-redacteuren voerde ook een gesprek met Willi Michels, één van de allerhoogste leiders van de Industrie Gewerkschaft Metall. Dat interview is om diverse redenen uiterst merkwaardig en interessant.

In de eerste plaats: de interviewer vestigde de aandacht van meneer Michels op het feit, dat de Duitse staalondernemingen nog niet zo heel lang geleden hun aandeelhouders grote dividenden in het vooruitzicht stelden en vroeg hem wat of hij daarvan dacht. Michels reageerde op precies dezelfde wijze, waarop vakbondsbestuurders in Holland (zie "Daad en Gedachte" van juni 1969, pag. 5) reageerden op de publicatie van het gunstige jaarverslag van Thomassen en Drijver. Michels zei: "Toen ik de brief van Hoesch aan de aandeelhouders onder ogen kreeg, toen heb ik direct gezegd: hoe kan men nou zoiets dwaas doen! Dat was psychologisch helemaal verkeerd!" Met andere woorden: niet door de hoge winsten der kapitaalbezitters is Michels geschokt, maar door 't feit, dat zij daar openlijk over spreken!

In de tweede plaats: de interviewer vraagt Michels of er voor de vakbeweging, toen de hoge winsten algemeen bekend waren geworden, geen aanleiding had bestaan om toch nieuwe eisen te stellen. Hebben jullie dat soms nagelaten om zo vlak voor de verkiezingen niet met dingen te komen, die mogelijk pijnlijk zouden kunnen zijn voor de SPD? Michels wijst die laatste veronderstelling energiek van

de hand. Er was een simpele en afdoende reden volgens hem om niet met nieuwe eisen te komen: "Men had nu eenmaal een c.a.o. afgesloten met een looptijd van 18 maanden. Aan die c.a.o. moesten wij vasthouden. Hier en daar hebben vakbewegingsfunctionarissen de ondernemers wel op de gunstige bedrijfsresultaten gewezen en voorzichtig opgemerkt, dat ze eigenlijk wel nieuwe onderhandelingen zouden wensen. Daarop hebben de ondernemers beleefd teruggeschreven: mijne heren, een c.a.o. is er om er zich aan te houden." Uit de manier waarop Michels zijn zinnen formuleert valt af te leiden, dat hij er in wezen net zo over denkt als de directies. Geen wonder overigens, want "Der Spiegel" weet te melden, dat de heer Michels niet alleen vakbondsleider is, maar bovendien nog lid van de Raad van Commissarissen van Hoesch A.G. (n.v.) is.

In de derde plaats: de redacteur van "Der Spiegel" informeert hoe of het nu staat met de ondersteuning van de stakers, die zonder toestemming van hun vakbond de arbeid hebben neergelegd. Michels antwoordt: "Wij hebben er de arbeiders op gewezen, dat wij ons natuurlijk aan de c.a.o. dienden te houden en gezegd, dat het werk terstond moest worden hervat. Wij hebben de arbeiders er attent op gemaakt dat aan hen géén stakingsgelden zouden kunnen worden uitgekeerd."

Tenslotte - wij kunnen hier niet ieder detail uit het interview weergeven - is het óók belangwekkend om even te vermelden met welke woorden Willi Michels 't gesprek met de Spiegel-verslaggever heeft afgesloten. Hij verklaarde: "Ik ben er mij in deze dagen en nachten van bewust geworden, dat er nog arbeiders in Duitsland zijn." Dat zegt notabene een vakbondsbestuurder, een zogenaamde arbeidersleider. Met andere woorden: alle voorafgaande jaren is hij zich daarvan blijkbaar minder bewust geweest. Waar heeft hij zich dan, zo vraagt men zich af, in hemelsnaam mee bezig gehouden? Met de gang van zaken bij Hoesch wellicht? In zijn kwaliteit van lid van de Raad van Commissarissen? Het lijkt niet onmogelijk. In elk geval is wel gebleken, dat hij zich niet met de belangen van de bij zijn bond aangesloten arbeiders heeft bezig gehouden!

=====

N I E U W L I C H T O P E E N M O N S T E R V E R B O N D

TOT AAN het tijdstip van de jongste Bondsdagverkiezingen is in Duitsland een coalitie van sociaaldemocraten en katholieken, een monsterverbond van SPD en CDU aan het bewind geweest, dat betiteld werd als "de grote coalitie". Coalitie van de SPD met wát? Luisteren wij naar de heer Herbert Wehner, lid van de Duitse Bondsdag en vooraanstaand lid van de SPD. Hij karakteriseerde in het parlement - en werd deswege door de Bondsdagpresident tot de orde geroepen - de CDU van kanselier Kiesinger als "een nihilistisch hoop gepeupel". Hij noemde een vooraanstaand Bondsdaglid als de heer Manfred Luda van de CDU een "zwetser" en hij voegde een andere CDU-afgevaardigde toe, dat hij "met stront gooide".

Een andere SPD-er, Helmut Schmidt, noemde de CDU-afgevaardigde Dorn zoveel als "een valse munter".

De conclusie: De SPD heeft een monsterverbond gesloten met nihilistisch gepeupel, zwetsers, valse munters en lieden die met stront plegen te gooien. Dat pleit niet bepaald voor de SPD. Zegt men, dat de beschuldigingen niet waar zijn, dan verandert daardoor niets aan de zaak. De SPD ziet het zo, maar het is voor haar niettemin géén beletsel om het monsterverbond te sluiten.

Wat zegt u lezer? Frisse sfeer daar in de Duitse Bondsdag? Vergis u niet! De Bondsdag is in dezelfde periode waarin al deze uitspraken gedaan werden, óók "de voornaamste plaats van de geestelijke en politieke discussie" genoemd. Door wie? Door dezelfde SPD-man Schmidt, die zich bij het schelden ook zo dapper weerde!

=====
=====

Z I J K E U V E L E N G E Z A P I G V O O R T

WELKE EISEN moet men stellen aan een boek, dat de geschiedenis van een bepaalde politieke partij tot onderwerp heeft? Deze, zal men waarschijnlijk willen antwoorden, dat de auteur er blijk van geeft zijn onderwerp grondig te beheersen en de kunst van 't schrijven zó verstaat, dat hij er in slaagt zijn kennis in leesbare vorm te gieten. Dat is natuurlijk een zo simpele waarheid, dat daar nauwelijks over te discussiëren valt. Alleen, zij is naar ons oordeel té simpel en een partij-geschiedenis, die alleen maar aan deze beide voorwaarden voldeed, zou in onze ogen nog volstrekt geen waarborgen bieden, dat zij ook een goede partijgeschiedenis ware. Zodra het om geschiedenis gaat en zeker bij de geschiedenis ener partij komen er nog wel een paar andere dingen ook om de hoek kijken.

Wie geschiedenis schrijft staat niet slechts voor de taak zijn lezers te vertellen hoe het geweest is en wat er gebeurde. Waar het bovenal op aan komt is, dat hij duidelijk maakt waarom het gebeurde en waarom het zó en niet anders gebeurde. Een andere kwestie, die daar onmiddellijk mee samenhangt is die van de hoofd- en de bijzaken. De geschiedenis bestaat uit 'n kolossale reeks van feiten, die onmogelijk allemaal in een boek gestopt kunnen worden. Dat is zo vanzelfsprekend, dat er niet over behoeft te worden gepraat. Ieder schrijver over geschiedenis moet de hoofdzaken van de bijzaken scheiden, zelfs dán wanneer zijn boek betrekkelijk omvangrijk is en hij dus bijvoorbeeld méér bijzaken zal kunnen opnemen dan een ander auteur over hetzelfde onderwerp. Maar wát zijn hoofdzaken? En wát zijn bijzaken? Dat is een belangrijke vraag en zij is al veel minder eenvoudig wanneer zij in verband met de geschiedenis gesteld wordt dan bijvoorbeeld in verband met een individu.

Kan de schrijver over een stuk geschiedenis naar eigen goeddunken vaststellen wat de hoofd- en de bijzaken zijn? Ja, dat kán hij natuurlijk wel, maar toch bepaald niet, zonder dat er meteen een ander opstaat, die komt verklaren, dat naar zijn mening de hoofdzaken heel ergens anders moeten worden gezocht. Aan het publiek, dat wil zeggen aan de lezer, valt dan de taak toe om uit te maken wie van de twee het bij het rechte eind heeft. Kan de lezer dat? Kan de lezer dat wanneer hij de bewuste periode niet persoonlijk heeft meegemaakt en wanneer hij bijvoorbeeld van die partij die beschreven wordt géén deel heeft uitgemaakt? Kan hij dat, zouden wij veel liever willen vragen, als hij de bewuste periode wél heeft meegemaakt als lid van die partij?

Wat hoofd- en bijzaken zijn in de geschiedenis, in een bepaald tijdvak der geschiedenis, is een vraag, die heus niet gemakkelijker te beantwoorden valt, wanneer men dat tijdvak uit eigen ervaring kent. Voor het antwoord heeft men namelijk geen grote historische feitenkennis nodig. Wat men er voor nodig heeft is die speciale kennis, die het mogelijk maakt hoofd- en bijzaken van elkaar te onderscheiden; dusdanig, dat het onderscheid geen kwestie meer is van persoonlijke smaak of van subjectief oordeel, maar zodanig, dat het aan ieder duidelijk wordt, dat het als hoofdzaak aangegevene inderdaad, met objectieve maatstaven gemeten, de hoofdzaak is.

Wij zeiden zopas al, dat de kwestie van het waarom in de geschiedenis met de kwestie van de hoofd- en de bijzaken nauw verband houdt. Welnu, het is zo, dat de hoofdzaken in de historie, die gebeurtenissen zijn, die een licht werpen op het waarom. Het is mogelijk in een dik boek een overstelpende hoeveelheid historische details te stoppen. Maar 't is denkbaar, dat de lezer het boek dichtslaat zonder van 't waarom ook maar iets meer te begrijpen dan op het moment dat hij begon. Het is ook mogelijk een veel kleiner boek te schrijven met bijvoorbeeld alleen maar de hoofdzaken. Natuurlijk, de lezer daarvan mist vele, vaak kostelijke details. Maar zo die hem al ontgaan, de hoofdlijn der ontwikkeling zal hem duidelijk zijn gewor-

den, het wezenlijke van de zaak zal hem duidelijk zijn geworden en hij zal geen enkele moeite hebben om later, wanneer hem details ter kennis komen, die in te passen in het klare beeld dat hij heeft verkregen.

Misschien dat de lezer zich afvraagt wáár wij met deze inleiding naar toe willen? Naar het boek, dat drie journalisten van "Het Vrije Volk" geschreven hebben over de geschiedenis van de S.D.A.P. en dat eind augustus het licht heeft gezien onder de titel "Het rode vaandel volgen wij". Het is een dik boek van meer dan driehonderd bladzijden. Het is óók een boek, dat twee inleidingen heeft meegekregen: een van oud-premier Drees en één van Fr. de Jong Edz., de directeur van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis. In beide inleidingen wordt over het algemeen waarderend over het boek gesproken, al is er een verschil tussen, waarover wij aanstonds komen te spreken. Met waardering heeft oud-premier Drees het boek ook besproken in "Het Parool". Fel-kritisch daarentegen was een bespreking van Jan Joost Lindner in "De Volkskrant" van 26 augustus, die van het hele werk feitelijk geen stuk heel liet.

Ons oordeel berust zeker op andere gronden, dan waarop dat van Lindner gebaseerd is. Wat de strekking betreft echter komt 't daarmee overeen. Ook wij vinden "Het rode vaandel volgen wij" géén goed boek. De reden daarvan is te zoeken in datgene, wat wij in de aanvang van dit opstel aan de orde hebben gesteld: de kwestie van de hoofd- en de bijzaken, de kwestie van het waaróm, de kwestie, dat een historicus (het hoeft van ons beslist geen vak-historicus te zijn) tot taak heeft het wezenlijke duidelijk te maken. Welnu, in al deze opzichten schiet naar onze mening het boek schromelijk tekort.

Het zal hopelijk de lezer duidelijk zijn, dat ons oordeel over "Het rode vaandel volgen wij" tot dusver niets te maken heeft met de politieke kleur van de auteurs. Wij hebben over hoofd- en bijzaken gesproken, niet over de (o.a. door Lindner op het tapijt gebrachte) vraag of Van Hulst, Pleysier en Scheffer, die alle drie tot de voormalige S.D.A.P. behóórd hebben, wel voldoende objectief waren om een dergelijk boek te schrijven. Zeker, ook wij hebben zopas, toen we van objectieve maatstaven spraken, het woord objectief laten vallen. Maar dat is niet hetzelfde als de objectiviteit die Lindner bedoelt, de objectiviteit in de zin van partijdigheid. Als wij zeggen, dat een geschiedenis van de S.D.A.P. geschreven behoort te worden naar objectieve maatstaven, dan bedoelen wij niet, dat de auteur zich moet hebben losgemaakt van "pro" of "contra". Van Hulst, Pleysier en Scheffer zijn "pro-S.D.A.P.". Maar daar ligt niet de reden, dat zij geen objectieve maatstaven hebben gehanteerd. Het een kan zéér goed samengaan met het andere. Er zijn voorbeelden genoeg om dat te bewijzen. De drie auteurs, die samen (ieder een stuk) van "Het rode vaandel volgen wij" hebben geschreven, zijn niet de enige auteurs, die zich met de historie van de S.D.A.P. hebben bezig gehouden. Anderen zijn hen voorgegaan. Die anderen, van dezelfde politieke kleur als zij, hebben bijna steeds een beter product geleverd, dan wat wij hier bespreken.

De uitvoerigste en volledigste geschiedenis der SDAP, al loopt zij dan niet tot 1940 toe, is tot dusver die welke Vliegen schreef onder de titel "Die onze kracht ontwakten deed". Het zijn drie kloeke delen in twee banden en daaraan voorafgaande schreef Vliegen nog een ander werk, dat hij "De dageraad der volksbevrijding" noemde en waarin hij zich bezig houdt met de "oude" socialistische beweging, die in ons land bestond voor op 26 augustus 1894 de S.D.A.P. geboren werd. Aan dat werk van Vliegen geven wij de voorkeur bóven "Het rode vaandel volgen wij". Wij doen dat, ondanks het feit, dat ook Vliegen geen objectieve maatstaven hanteert en geen hoofdzaken van bijzaken weet te scheiden. Wat betreft de historische methode onderscheidt zich het werk van Vliegen niet van dat der drie auteurs van thans. Vliegen geeft een materiaalverzameling. Eigenlijk zou men moeten zeggen, dat hij lukraak uit zijn herinnering en uit het hem ter beschikking staande materiaal een menigte details geeft ten behoeve van de toekomstige historicus. Een dergelijke materiaalverzameling heeft in feite (en dat heeft het werk van Van

Hulst, Pleysier en Scheffer al evenmin) niets met geschiedschrijving te maken. Geschiedschrijving is systematisering, 't schiften van het belangrijke van het onbelangrijke opdat de grote lijn zichtbaar wordt. Vliegen geeft het ene detail na het andere. Hij geeft ze zeer minutieus. Zo minutieus, dat men bijvoorbeeld soms aan de hand van Vliegen vast kan stellen met welk een slordige (of opzettelijke?) onnauwkeurigheid Troelstra tewerk gaat in zijn Gedenkschriften. Aan dat soort dingen ontleend het boek van Vliegen zijn betekenis. Een geschiedenis is het niet. Dat nu echter is het werk van Van Hulst c.s. óók niet. Zij geven minder details dan Vliegen, maar zij geven in geen enkel opzicht meer grote lijn. Waar de zaken zo liggen verdient natuurlijk van twee materiaalverzamelingen, die de voorkeur, welke het meeste materiaal bevat. Dat is die van Vliegen.

Er zijn, naast Vliegen, nog meer auteurs over de historie der S.D.A.P. Wat hen zowel van Vliegen als van Van Hulst c.s. onderscheidt, dat is, dat zij hun aandacht slechts op bepaalde onderdelen van de partijhistorie richten. D.J. Wansink bijvoorbeeld behandelt in zijn "Het socialisme op de tweesprong" de geboorte van de S.D.A.P.; Sam de Wolff schrijft in zijn boekje "En toch...!" een hoofdstuk over de jeugdijaren van die partij; J. Saks (pseudoniem van Pieter Wiedijk) tenslotte behandelt in een aantal opstellen, dat men op de vingers van één hand kan aftellen, enkele episodes, waarvan er al weer twee over de jeugd of het ontstaan gaan. Niettemin, wanneer men deze studies leest, hoeveel méér begrijpt men dan niet van de S.D.A.P.

Van de drie auteurs die wij hier noemen, Wansink, De Wolff en Saks, is de laatste veruit de beste. Wij aarzelen niet te beweren, wat menigeen misschien vermetel zal toeschijnen, dat degene die zijn opstellen "Uit vroeger dagen", "Naar rechts of naar links?", "Het geval-Leeuwenburg" en "De week der dupes" heeft gelezen, een algemeen en wezenlijk beeld van de S.D.A.P. bezit. Zeker, er ontbreekt in dat beeld nog iets, dat tot de hoofdzaken behoort (de houding der partij tijdens de spoorwegstakingen van 1903 - waarover men tussen haakjes in het bekende werk van dr. A.J.C. Rüter of in een grotendeels daarop gebaseerde brochure van Albert de Jong alweer véél en véél beter terecht kan dan bij Van Hulst en Co.). Er ontbreken ook nog enkele zeer belangrijke details (want na de hoofdzaken resteren er natuurlijk bijzaken, die ook nog onderling sterk in betekenis verschillen). Tot die gewichtige details behoren b.v. de houding der partij tijdens de zeeliedenstakingen van 1911 en de geschiedenis van de kabinetsformatie van 1913. Maar die éne hoofdzaak en die paar bijzaken veranderen niets meer aan het haarscherpe historische beeld, dat Saks geschetst heeft. En zo indringend is zijn analytische methode, die hij ten opzichte van de geschiedenis hanteert, dat eigenlijk in de twee opstellen, respectievelijk onder de titel "Naar links of naar rechts?" en "Het geval Leeuwenburg" gepubliceerd, de kern van de S.D.A.P.-historie eigenlijk verpakt zit.

Het zal de lezer zijn opgevallen, dat de drie auteurs, die wij de schrijvers van "Het rode vaandel volgen wij" ten voorbeeld stellen alle drie het grootste deel van hun aandacht op de begintijd van de S.D.A.P. hebben gericht. Alleen het artikel "De week der dupes" van Saks gaat over een episode, die ná de jeugdijaren valt. De conclusie die zich opdringt is deze, dat in die vroegste geschiedenis van de S.D.A.P. de sleutel tot goed begrip van haar wezen ligt besloten. Waarom dat zo is, maakt Saks in zijn opstel "Naar rechts of naar links?" op glasheldere wijze duidelijk. Omdat die jeugdijaren de sleutel tot goed begrip van het wezen der S.D.A.P. bevatten, is het boek van Wansink van groter betekenis dan het boek van Van Hulst c.s. Wansink is, wat historische methode betreft, verre de mindere van Saks. Maar dat zijn blik minder scherp is wordt vergoed door het feit, dat hij net precies dáár kijkt, waar hij kijken moet. Wat Sam de Wolff betreft, die heeft het kijken van Saks geleerd (en komt daar ook voor uit). Hoewel als leerling van Saks de mindere van de leraar, heeft hij juist in die hoedanigheid het een en ander op Wansink voor. Zijn beschouwing staat dan ook tussen die der beide hier genoemden

in.

Wat nu van het boek "Het rode vaandel volgen wij" al aanstonds opvalt is, dat de jeugdjaren der S.D.A.P. er onevenredig kort behandeld worden. Het is Arie Pleysier, die dit deel der partijgeschiedenis voor zijn rekening genomen heeft. In 86 bladzijden is hij al bij het jaar 1920. (Ze beslaan 'n kwarteeuw dus bij elkaar). Van Hulst heeft 94 bladzijden nodig voor de tien jaren tussen 1920 en 1930. Aage Scheffer gebruikt 132 bladzijden voor de tien jaar tussen 1930 en 1940. Eigenlijk is de verhouding nog veel ongunstiger. Pleysier begint met een overzicht van de oude beweging. Pas op blz. 13 start hij met zijn relaas over de S.D.A.P. Dertien bladzijden verder (op pag. 26) is hij al bij het jaar 1910. Die periode, die voor een goed begrip van de S.D.A.P. (en wij zullen aanstonds zien waarom) het allerbelangrijkste kunnen worden genoemd, beslaan dus net iets meer dan 4% van het boek! Te weten: dertien pagina's van de ruim 300!

Dit feit alleen al bewijst overduidelijk, dat de schrijvers van "Het rode vaandel volgen wij" van de betekenis der jeugdjaren van de S.D.A.P. geen flauw begrip hebben. Misschien, zo zal mogelijk de lezer opmerken, huldigen zij in dit opzicht een ándere mening dan Saks. Misschien hebben zij de opvatting, dat het belangrijke zwaartepunt élders ligt en dat een latere episode van méér belang is om het wezen der door hen begrepen partij te benaderen. Was het, is men geneigd uit te roepen, maar waar. In dat geval zou men te maken hebben met een geheel van Saks afwijkende interpretatie, die het bestuderen overwaard was, die het boek interessant maakte, die de lezer zou noodzaken de historische interpretatie van Van Hulst c.s. met die van Saks te vergelijken en hun waarde te overdenken. Helaas is het zo, dat zij er helemaal geen interpretatie op na houden, dat het eenvoudig bij hen niet is opgekomen, dat 'n geschiedschrijving het wezen van de S.D.A.P. duidelijk diende te maken en dat er een ontwikkelingslijn uit tevoorschijn diende te komen. Niet door een ándere opvatting dan die van Saks kenmerkt zich "Het rode vaandel volgen wij", maar door het ontbreken van iedere opvatting. De volstrekt onevenredige indeling van 't boek (ook door Lindner gecritiseerd) is tevens volstrekt willekeurig.

Er valt nóg wat op: bij de indeling van het boek hebben de samenstellers een heilig ontzag gehad voor mooie ronde jaartallen. Er is telkens bij zulk een cijfer een streep gezet: bij 1920 en bij 1930; het boek begint niet in 1894 - het jaar waarin de SDAP werd opgericht - maar in 1880; het hoofdstuk over de jeugd- en de puberteitsjaren van die partij eindigt in 1910. Nu is het - ook wanneer men zijn ziel en zijn zaligheid niet aan het tiendelig stelsel verkocht heeft - op zichzelf nog zo vreemd niet om eerder dan 1894 te beginnen, bijvoorbeeld in 1878, het jaar waarin de eerste sociaaldemocratische vereniging in Nederland werd opgericht, of in 1881 toen de vier op dat moment bestaande sociaaldemocratische verenigingen samensmolten tot de Sociaal Democratische Bond. De vóór-geschiedenis der SDAP werpt namelijk inderdaad méér licht op haar geschiedenis, vooropgesteld, dat die voorgeschiedenis serieus behandeld wordt. Niet dus op de manier waarop Arie Pleysier het gedaan heeft in "Het rode vaandel volgen wij", maar bijvoorbeeld op de manier waarop Saks het gedaan heeft in zijn opstel "Uit vroeger dagen". Daar immers vindt men omtrent de theoretische bagage van diegenen, die later de SDAP zullen stichten, mededelingen, die uiterst interessant zijn in het licht der verdere historie- Men verneemt er bijvoorbeeld, dat de betrokkenen zich "met de klassenstrijd niet ernstig ophiielden", dat zij wel "zwoeren bij het duitse socialisme alleen, maar allen min of meer doortrokken waren van de geest van het Engelse der Fabians", waaruit valt af te leiden, dat zij zich tot de klassenverzoening, die de SDAP in hoofdzaak zou gaan prediken, al aangetrokken voelden nog eer zij de klassentegenstelling hadden ontdekt, nog eer zij er achter waren dat er iets te verzoenen viel.

Dat bij een samenwerking van drie auteurs een indeling van de stof in drieën voor de hand ligt, is duidelijk. Maar waarom niet die driedeling gekozen, die als

het ware vanzelf zich aandient: van 1894-1909, van 1909-1918 en van 1918-1940 of 1946? In 1909 wordt in Deventer het voor de partij zo belangrijke congres gehouden dat eindigt met het uittreden van haar "linkervleugel". Dát is 'n duidelijke mijlpaal, gelijk ook Troelstra's mislukte "revolutie" van 1918 er een is. En als men dan dat laatste tijdvak (van 1918 tot het roemloze einde dus) nog weer een keer zou willen onderverdelen, dan zou men dat kunnen doen door een nieuw hoofdstuk te laten aanvangen na het Haarlemse congres van 1932, waarop ten tweede male een "linkervleugel" de partij verliet. Dat zou in elk geval zinvoller zijn dan wat Van Hulst & Co presteren. Overigens is hun prestatie natuurlijk wél uniek. Géén historicus nog heeft het ooit klaargespeeld de tijdperken der geschiedenis precies te laten samenvallen met ronde jaartallen. De nieuwe geschiedenis (zoals dat heet) dateert men niet vanaf 1500 doch vanaf de kerkhervorming van 1517; de nieuwste geschiedenis vanaf de Franse revolutie van 1789. Waarom, zo vraagt men zich af, is een mooiere en gemakkelijker indeling, die aan de historici niet gelukt is, wel gelukt aan het driemanschap, dat zich op de geschiedenis der SDAP geworpen heeft? Omdat, komt 't ons voor, de historici nu eenmaal vast zaten aan de historische keerpunten, Pleysier, Van Hulst en Scheffer niet, om de eenvoudige reden, dat zij blijkbaar niet in staat waren belangrijke keerpunten als zodanig te herkennen. Dat de lezer van hun boek ze bijgevolg evenmin herkent is duidelijk.

- o -

DE VIER opstellen, waarin Saks telkens, wat men zou kunnen noemen, een historische moment-opname geeft van de SDAP op een bepaald tijdstip van haar ontwikkeling, hebben wij in wat hier voorafging reeds terloops genoemd. Van die vier artikelen is dat, wat de schrijver "Het geval-Leeuwenburg" genoemd heeft al uitermate karakteristiek. Sprekende over de zaak waar het hem om ging - een artikel namelijk, dat door de betaald-propagandist der SDAP in Twente, de heer A.P. Leeuwenburg in de loop van het jaar 1909 werd gepubliceerd in het burgerlijk tijdschrift "De Beweging", en dat bijzonder duidelijk toonde hoe er in de partij gevoeld en gedacht werd - spreekt Saks van "een schip op het strand, dat een baken in zee kan worden". Hij bedoelde natuurlijk, dat de positie waarin de heer Leeuwenburg geraakt was, voor de schippers aan het roer van de partij een waarschuwing kon vormen om in zijn kielzog niet te varen. Omziende kan men vaststellen, dat "het geval-Leeuwenburg" inderdaad een baken is geweest, maar niet in de zin als Saks het bedoeld en ook gehoopt heeft. Wat door zijn geschiedenis gemarkeerd werd - de geschiedenis van de heer Leeuwenburg bedoelen we - is niet de koers, die voortaan werd vermeden, doch de koers, die de SDAP in feite ingeslagen heeft.

Over de zaak-Leeuwenburg kan men zowel bij Troelstra ("Gedenkschriften") als bij Vliegen in zijn genoemd werk het een en ander vinden, maar bij de heren Pleysier, Van Hulst en Scheffer geen enkel woord en de naam Leeuwenburg ontbreekt dan ook geheel en al in hun personenregister. Hoe dwaas dat is en hoezeer "Het rode vaandel volgen wij" er door gekarakteriseerd wordt, leren de feiten.

Wat Leeuwenburg destijds in zijn opzienbarend "Bewegingsartikel" propageerde **was niets meer of minder dan datgene, wat men destijds "blokvorming" en "ministerialisme" noemde en wat hierop neerkwam**, dat hij de allernauwste samenwerking bepleitte tussen de sdap-ers en de vrijzinnig democraten. Wat Leeuwenburg voor ogen stond - een democratische volkspartij - het is de vrucht, die de SDAP van het begin af aan in haar schoot gedragen heeft. Men kon haar herkennen, niet slechts aan het betoog van de heer Leeuwenburg alléén. Toen Troelstra bijvoorbeeld in diezelfde dagen waarvan hier sprake is, bij een werkloosheidsdebat in de Tweede Kamer opmerkte, dat de heer Treub (de bekende burgerlijke, soms als vrijzinnig-democraat, soms als liberaal zich gedragende econoom en politicus) minstens zo dicht bij de sociaal-democraten kwam als zij bij hém, sprak hij in dezelfde geest als de heer Leeuwenburg, met dit verschil, dat Troelstra reeds als een feit constateerde, wat de ander als een wénselijkheid beschouwde.

De SDAP waarom het bij dit alles ging verkeerde in die dagen in de positie

van een meisje, dat zich voor haar zwangerschap geneert en in de grootste verwarring raakt, wanneer daarvan opeens en dan buiten de enge familiekring nog wel zonder enige vorm van tact zeer openlijk wordt gesproken. De tactloze, die zich daaraan schuldig maakte was, men zal het begrepen hebben, de brave heer Leeuwenburg, die zich dan ook terstond behoorlijk gekapitteld zag. Maar de bevalling, ofschoon die meer jaren dan doorgaans maanden op zich heeft laten wachten, kon er natuurlijk niet door worden verhinderd. Zij had plaats direct ná de tweede wereldoorlog toen de SDAP opging in de PvdA en inderdaad dat type "volkspartij" het levenslicht zag, welker geboorte lang tevoren te voorspellen viel. Dat die bevalling - die aan de moeder het leven kostte - door de drie auteurs van "Het rode vaandel volgen wij" net buiten het bestek van hun slechts tot de 10e mei 1940 lopend boek gelaten is, draagt er toe bij, dat het gebrek verdoezeld wordt, waaraan dit werk boven alles mank gaat. Ware de geboorte van de PvdA wél beschreven, de lezer zou ontsteld hebben kunnen uitroepen, dat hij uit het relaas van de schrijvers geen seconde had afgeleid, dat hun heldin in dergelijke, gezegende omstandigheden verkeerde en hij zou wellicht stomverwonderd de vraag stellen, hoe zij daar dan toch wel in hemelsnaam in geraakte.

Voor de lezers van Saks is dat geen vraag. Zij kénnen het antwoord. Niet uit het opstel over de brutaal-ongegeneerde flapuit Leeuwenburg, maar uit een ándere beschouwing, die de titel draagt "Naar links of naar rechts?" Zij dateert uit het jaar 1902 en laat ons zien, dat de klassenbasis van de SDAP veel meer bij het kleinburgerdom dan bij de arbeiders te zoeken viel en dat het bijvoorbeeld daaruit te verklaren was, dat zij aanvankelijk in het agrarische Friesland en Groningen veel méér succes boekte dan in de industriesteden. Het feit wordt óók door Arie Pleysier in "Het rode vaandel volgen wij" geconstateerd, zonder enige poging tot verduidelijking.

Wat Saks onmaskert, zowel in zijn essay over Leeuwenburg als in zijn andere opstellen, dat is het burgerlijk karakter van de SDAP. Hij zegt van haar, dat men door de scheuren in haar mantel daaronder het kapitalisme kon ontwaren en hij laat - door zijn analyses harer jeugdijaren - er geen twijfel over bestaan, dat zij in wezen niets anders was dan een radicale hervormingspartij, geenszins datgene wat de auteurs van "Het rode vaandel volgen wij" in haar menen te ontwaren. De voorbeelden waarop Saks zich in "Naar links of naar rechts?" baseert, zij dateren, net als "het geval-Leeuwenburg" trouwens, uit die periode, die wij zopas de jeugdijaren der SDAP genoemd hebben. Dáár kan men op het spoor komen van haar ware wezen, dáár ligt de verklaring - net als bij een mens - voor vrijwel alles wat er in haar later leven geschiedt. Als onze heldin (de SDAP) tenslotte van een burgerlijke hervormingspartij verlost wordt, dan deswege, wijl ook zij zelf in de grond van de zaak een burgerlijke hervormingspartij was, zodat derhalve aan de directe afstamming van het kind niet behoeft te worden getwijfeld. Zij (de SDAP) is ontegenzeggelijk de moeder van de PvdA; de vader aan te wijzen valt uiteraard minder gemakkelijk. Zo men uit dien hoofde de SDAP een "zonde" verwijten wil, dan laat Saks ons niet in het ongewisse, dat het een "jeugdzonde" is geweest en dat de SDAP de neiging daartoe op haar beurt bij háár geboorte al heeft meegekregen.

Van dat alles ontbreekt in "Het rode vaandel volgen wij" ieder spoor. De auteurs van dat boek hebben wél ijverig uit notulen of congresverslagen geput, maar het eigenlijk levensverhaal van de SDAP vertellen zij niet. Zij keuvelen gezapig voort en dat des te gezapiger, naarmate de jeugdzonde(n) van hun heldin (de SDAP) verder terug komt te liggen en zij hoe langer hoe meer braaf burgerlijk niet alleen is, maar ook uiterlijk zich voordoet. Dat het levensverhaal (in den beginne nog wél enigszins interessant) daarmee óók hoe langer hoe onbenulliger wordt, dat deert de schrijvers allerminst. Maar hun boek is ermee getekend.

Dr. F. de Jong Edz. heeft in zijn inleidend woord dit boek als geschiedeniswerk gekarakteriseerd als "een bouwsteen, ja eigenlijk al een heel stuk muur". Indien men dat serieus wil nemen, zijn wij het er volmaakt mee oneens. De genoemde

essays van Saks zijn zulke bouwstenen. "Het rode vaandel volgen wij" is het niet, laat staan dat het al een "stuk muur" zou zijn. Als zodanig zou men het alleen dán kunnen beschouwen, wanneer men bedoelt, dat het een muur optrekt, die het werkelijk karakter en de werkelijke geschiedenis der SDAP onzichtbaar maakt, Tja, dan...!

=====

" W I L D E " S T A K I N G I N G R O N I N G E N

IS DE C.P.N.-bestuurder Freek Meis werkelijk de motor van de "wilde" staking in de Groninger strokarton-industrie, die daar op maandag 22 september uitbrak? Dat is het, wat "Het Vrije Volk" van dinsdag 23 september zijn lezers poogt te suggereren. Maar het blad slaagt daarin niet helemaal. Het spreekt al direct in de aanhef van zijn berichtgeving over "de groeiende onrust onder het personeel van de strokartonfabrieken in het noorden" en 't geeft zelf aan, dat die onrust duidelijk uit niet ingewilligde looneisen voortvloeit, geenszins uit het "stoken" van de een of andere partijbestuurder.

De onrust onder de arbeiders van de desbetreffende Groningse industrie, zo blijkt de aandachtige lezer van het desbetreffende krantenbericht, werd hoogstens door de heer Meis aangegrepen om wat men noemt in troebel water te vissen. Wat daarbij echter de heer Meis als loos vissertje kenmerkt - en ook dat blijkt uit de berichtgeving in Het Vrije Volk - zijn toch bepaald andere zaken, dan waardoor het optreden van de strokartonarbeiders zich karakteriseert.

Die arbeiders, en het bewuste dagblad spreekt er niet zonder nauw verborgen verontwaardiging over, besloten tot een "wilde" waarschuwingsactie bij de Coöperatieve Kartonfabriek Union in Oude Pekela zonder ook maar enig overleg met de vakbonden. Dat is niet bepaald een optreden, dat geheel en al correspondeert met 't optreden van een politieke partij als de C.P.N., die niet moe wordt om te verklaren dat men "de linkse krachten in het N.V.V. versterken moet" (zonder er ooit bij te vertellen, wáár zich die "linkse" krachten dan toch in godsnaam wel bevinden!), een partij ook, die de vakbeweging als de "natuurlijke" organisatie van de werknemers beschouwt.

Meis hield op maandagmiddag 22 september een toespraak tot de strokartonwerkers. Hij verklaarde (volgens "Het Vrije Volk"): "De bonden staan er nog niet achter, maar ik denk, dat ze binnenkort anders reageren. Ze zijn onze bestuurders en zij moeten voor ons opkomen." Wie zó spreekt, heeft geen enkele duidelijk aanwijsbare reden om voor het begin van zo'n "wilde" actie niet even met de functionarissen te praten, teneinde aan de weet te komen of zij misschien al bereid zijn om "voor de arbeiders op te komen". Waarom hebben de strokartonarbeiders, die op die maandagmorgen hun actie startten dat dan niet gedaan? Men kan het alleen dan verklaren, wanneer men aanneemt, dat ze er bepaald minder van overtuigd zijn, dat de bonden hen zullen steunen, dan de C.P.N.-idealist Meis dat blijkbaar was. Is het soms zo, dat de wel bijzonder bittere ervaringen van de vorige strokartonstaking de arbeiders van alle illusies over de vakbeweging beroofd hebben, illusies die Meis er kennelijk nog wél op na houdt? Het zou bepaald niet verwonderlijk zijn.

Natuurlijk is, wanneer dit alles inderdaad precies zo ligt als wij veronderstellen, de zienswijze der arbeiders heel wat realistischer dan die van de heer Meis. Hoe realistisch de kijk van de arbeiders is, werd nog dezelfde dag van de waarschuwingsactie bewezen door de heer Liefwaard van de Algemene Bedrijfsgroepen Centrale van het N.V.V. Die verklaarde namelijk: "De bond heeft ten aanzien van de directies contractuele verplichtingen". Met andere woorden: onze handen zijn gebonden. De heer Liefwaard zei ook: "De directies van de strokartonfabrieken kam-

pen met ernstige moeilijkheden, waarvoor men begrip moet opbrengen." Men zou, op deze woorden afgaande, de indruk krijgen, dat de heer Liefwaard niet de belangen der arbeiders, maar die van de directies behartigt. Welnu, zo is 't ook. Die indruk is volkomen juist!

Meneer Liefwaard verklaarde nog meer. Hij zei tegen de verslaggever van "Het Vrije Volk": "We zijn onlangs nog in Oude Pekela geweest. Niets wees er op, dat de bond achter een staking moest staan." Hoe bedoelde meneer Liefwaard dat? Was er geen onrust en dreigde geen staking? Als hij het zo gemeend heeft, dan bewijst hij daarmee alleen maar, dat hij horende doof en ziende blind geweest is. De onrust is er ("groeierende" zelfs, zegt "Het Vrije Volk") en de actie is inmiddels een reëel feit.

Inmiddels is, wat op de 22e september nog een spontane waarschuwingsactie was, op 29 september bittere ernst geworden, alle geruststellende verzekeringen van de blinde en dove vakbondsleider Liefwaard ten spijt. Op 29 september hebben 1800 arbeiders van tien strokartonfabrieken de arbeid neergelegd. De machines stonden stil in Oude Pekela bij de Union, de Kroon, Ceres, Brittannia, Erica en bij Free & Co. Ook in de fabriek De Dollard in Nieuweschans en Ons Belang in Stadskanaal werd niet gewerkt, zomin als in De Vrijheid te Veendam. Maandag 29 september om drie uur 's middags is er op het Marktpllein te Oude Pekela 'n massavergadering gehouden.

Ook nu ging het om een 24-uurstaking. Als de directies niet toegeven zou er op 6 oktober sprake zijn van een 48-uurs staking. In een dergelijke, zorgvuldig beraamde strategie herkent men inderdaad de hand van de C.P.N. Dat die op pad is om zij te spinnen bij een conflictsituatie, die de vakbonden niet zien, of waaraan zij, indien zij ze wel zien, niets kunnen doen, omdat hun handen gebonden zijn, is wel duidelijk. Dat de strokarton-arbeiders, die hun illusies over de bonden wel zijn kwijtgeraakt, nog illusies over de C.P.N. koesteren, is niet onmogelijk. Maar het kan welhaast niet anders, of ook die moeten ze kwijtraken. Het verloop van de actie - waarop we terug zullen komen - zal ons daar nader over leren.

=====

VERANTWOORDING VAN DE VOOR "DAAD EN GEDACHTE"

BINNENGEKOMEN GELDELIJKE BIJDRAGEN

(3e kwartaal 1969)

J.A.A. te A. f 15.-; C.B. te A. f 52,50; A.v.d.H. te A. f 12,50; C.H. te D. f 10.-
J.M. te A. f 5.-; Th. M. te B. f 31,50; N.N. f 10.-; G.A. de P. te B. f 25.-; E.
U. te T. f 10.-; J.W.-Z. te R. f 3.-; R.W. te A. f 31,50. Totaal f 206.-.

Alle gevers hartelijk dank. Wij gaan rustig voort met ons werk in de zekerheid op onze lezers te kunnen vertrouwen.

=====